

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izahaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravlĳatru v diĳaškem semenišču (Knabenseminar). — Deleĳniki tiskovnega druĳstva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vraĳajo, neplaĳani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plaĳuje od navadne vrstice, ĳe se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Prvoboritelju koroških Slovencev.

Dne 13. novembra 1813 bil je porojen slavni Andrej Einspieler v kmetskeĳ hiĳi med severozapadnim znoĳjem visokega Ljubelna in deroĳoj Dravo v lepeĳ Roĳnej dolini. Nastopil je toreĳ preteĳeni pondeljek svoje 70. leto. Povsod, kder koli svoje narodnosti zavedeni Slovenci ĳivijo, spominjajo se te dni g. Einspielerja ter mu hvaleĳno ĳestitajo. Prav imajo. Saj je zraven Slomĳeka in Bleiweissa Slovincem najveĳji dobrotnik, Koroĳcem dolga, dolga leta vstrajni buditelj, neustraĳljivi zagovornik in edini poslanec. S pomoĳjo druĳbe sv. Mohorja spravil je med slovenski narod ĳez 1 milijon koristnih, potrebnih knjig!

Veĳ kakor 40 let deluje neumorno na korist Cerkvi, drĳavi in narodu. Dobival je za ta velikanski trud od Cerkve malo — ĳeravno je dobra polovica vseh njegovih knjig verskim, cerkvenim namenom posveĳena — od vlade pa niĳ. Toda narod slovenski si je zapisal njegovo ime v hvaleĳno srce in ga ne pozabi, dokler bo ųe kaj Slovencev na sveti.

Na ųtajerskem smo se njegove 70letnice hvaleĳno spominjali v nedelĳo v svojih ĳitalnicah in mu ĳestitali po telegramih. Iz celjske okolice pa so mu tamoĳnji domoljubi odposlali dve adresi podpisani od 100 domoljubov. Glasite se:

„Preĳastiti gospod!

Vaųe obilne zasluge za slov. narod so znane daleĳ ĳrez meje mile slov. domovine, vendar si ųtejemo v ĳast in sv. dolĳnost, Vam preĳ. gospod, za prekrasne besede, ktere ste 12. okt. v koroĳkem deĳelnem zboru za katol. narodne ųole spregovorili, naųo najprisrĳniųo zahvalo izreĳi. Vaųe besede bile so prav nam z jezika vzete. Tudi mi le preteĳko pogreųamo verskega znaĳaja ljudskih ųol, tudi nas hudo tlaĳijo ųolski stroųki.

Naj vpijejo Vaųi nasprotniki kakor hoĳejo, tega Vam, preĳastiti g. profesor, ne morejo oĳitati, da bi si pri ųoli ne bili dovolĳ skuųenĳ na-

brali; tudi tehtnih Vaųih razlogov niso v stanu spodbiti. Nadejamo se, da vihar, ki je nastal vsled Vaųega govora, raznesel bo Vaųe jedrnate besede tudi v takųne kraje in kroge, kamor bi brez njega ne bile prodrle, ter ne bodo ostale brez ugodnega vspeha.

Dobrotljivi Bog naj Vam dodeli obilno sadu Vaųega truda vĳivati, ter Vam naj da vĳakati veselje, da bodo se vsi koroųki Slovenci svojih narodnih pravic zavedali ter se Vas, svojega najbolj skuųenega voditelja, s vųo hvaleĳnostjo oklenili.“

V drugi adresi, ki se je iz tega okraja poslala, se je povdarĳalo, da v narodnem obziru vtegnemo ųtajerski Slovenci biti na bolĳem, pa v verskem in gmotnem se nam enako slaba godi, kakor koroųkim katoliĳanom. Omenilo se je, da so ĳ. g. profesor letos slavno dovrųili 30. leto svoje sluĳbe kot uĳitelj veronauka in slovensĳine na viųji realki v Celovci, ter da polni zaslug dne 13. novembra t. l. nastopijo svoje 70. leto. Naj bi ųe v ĳrstvem zdravĳi mnogo roĳstnih dnevov doĳakali in ųe doĳiveli veselje, da bi jim koroųki Slovenci po Njih predramljeni v deĳelni zbor na pomoĳ poslali veĳ njihovemu vodstvu udanih slov. poslancev. Obe adresi ste od obilnega ųtevila rodoljubov duhovnega in posvetnega stanu podpisani in so zastopane s podpisami dekanĳije Celje, Laųko, Novacerkev, Braslovĳe, Konjice, ųmarije in Kozje.

Uravnava gruntneĳ davka dokonĳana.

Bilo je dne 3. nov. t. l. ko je centralna komisĳa na Dunaji obravnavala koneĳno o reklamacijah ųtajerskih gruntnih posestnikov zoper previsoko vĳenjene ĳiste dohodke. Poroĳal je poljski graĳųĳak vitez plem. Smarĳevski tako: ųtajerska meri 398 ųtirĳjaųkih milj. Prvi 2 tretĳini pripadate planinam, tretja griĳem in dolinam.

Zastran vĳenitve gruntnih dohodkov je razdelĳena v 21 okrajev in 36 distriktov (oko-

lišev) ter velja sploh kot rodovitna dežela. Reklamacij se je veliko vložilo, zlasti zastran gozdov; do 24% vseh se je na nje ozir vzelo, drugo pa kot neopravičeno odbilo. Posestniki gozdarji sploh posekavajo gozde in jih spreminjajo v pašnike, to pa je na škodo celej deželi pa tudi posestnikom ne koristi dolgo, ker precej starovijeje zaraste in pašo skazi. Temu se mora v okom prihajati.

Prvič vcenjeni dohodki so previsoki. Zato se znižajo in sprejmejo ti-le: Celje I. 576.537 fl., Celje II. 282.582 fl., Lipnica 652.474 fl., Ljutomer 319.784 fl., Maribor 1.108.454 fl., Ptuj 893.678 fl., Radgona 486.306 fl., Brežice 333.503 fl. in Slov. Gradec 288.492 fl. za celo deželo štajersko vkup 10.714.346 fl.

Nemški liberalci so novo uravnavo sklenili l. 1869 potem večjidel njihovi pristaši grunte vcenjevali previsoko — v slov. bistriskem in mariborskem okraji bil je cenilni mož znani Sorschagg, ki sedaj v kajhi v Celji sedi. — Ko se je delo liberalnih ceniteljev zvedelo, prestrašila se je vsa dežela. Povsod so rekli, da so previsoko vcenjeni dohodki in da se je bati prevelikih dač. Na to so došle reklamacije in sedaj je delo dokončano po deželjski komisiji v Gradci in državnej centralnej komisiji na Dunaji. Vse vkup je stalo gotove uže več kakor 30 milijonov goldinarjev in davki postali bi za nekatere kraje presilni. Nekaj se je vendar odbilo.

Cisti dohodek na Štajerskem znaša:

1. vcenjen l. 1880 po deželnej komisiji 12.761.000 gold.
2. vcenjen po centralnej komisiji: 11.220.000 gold.
3. vsled reklamacij vcenjen po dež. komisiji v Gradci: 10.744.000 fl.
4. vsled reklamacij vcenjen po drž. cent. komisiji na Dunaji 10.714.000 fl.

Odbilo se je tedaj od prvič vcenjene svote celih 2.137.000 fl.

Gruntnega davka bi toraj Štajerska plačevala na leto:

v 1. slučajih:	2.919.800 fl.
v 2. „	2.479.700 „
v 3. „	2.460.000 „
v 4. „	2.432.200 „

Vsled reklamiranja plačujemo tedaj naprej 487.000 menje, tedaj blizu 1/2 milijona goldinarjev menje, kakor če bi pri vcenitvi obveljalo to, kar so prvi cenilni možje nam zgodnjali.

Sreča velika, da smo pri volitvah v državni zbor premagali nemške liberalce, kajti toti strici bi nam breobzirno vse naložili ali vsaj toliko ne odbili, kakor se je sedaj zgodilo. Kajti liberalci so nameravali gruntni ves davek nastaviti na 41 milijonov, državni zbor sedanji pa je sklenil 37 1/2 milijona. Ta znesek

ostane tudi sedaj. Vendar kolikor plačuje Štajerska vsled reklamacij menje, toliko se naloži Českej deželi več.

Gospodarske stvari.

Saje izvrstno gnojivo.

Saje, ako se previdno rabijo, se smejo izvrstno gnojivo imenovati, katero ne le rastlinsko rast na prav dober način pospešuje, ampak saje so prav dobro sredstvo zoper črve in druge razne mrgolince, kateri rastlinam škodujejo. Na drugi strani pa je mogoče, da saje v rokah nevednega kmetovaveca in vrtnarja, ki ne zna z njimi previdno in umno ravnati, rastline posmode in kakor škodljivi strup na nje delujejo. Odtod tudi pride, da imajo nekteri kmetovalci pred sajami neki strah tako, da se tega mnogo vrednega gnojiva izogibajo in ga na ravnost zametujejo. Toraj ne bode na škodo tukaj navesti nekatere opazke, kako je treba s sajami kot gnojivom ravnati.

Pred vsem drugim je treba skrbeti za to, da se saje na suhem kraji hranjujejo. Če so pa bile pred porabo od dežja premočene in izlužene, zgubijo najboljše gnojivne moči.

Ze nekaj let sem, pravi skušen vrtnar, potrošam v spomladi grede, na katerih sem zelje ali belo peso posejal, in sicer prvokrat, ko so rastlinice iz zemlje polukale, drugokrat pa 8 dni pozneje z zmesijo, ki obstoji iz jednakih delov saj in pepela. Potrošati se mora o vlažnem vremenu. Mlade rastline so bile tako ne le zeljnih bolh, ampak tudi polžev obvarovane in so po ti naglavni pognojitvi prav bujno rastle.

Neki angleški vrtnar je saje pri pridelovanji čebule ali luka z velikim pridom rabil. Dal je spomladi nekoliko gar saj na polje zapeljati, katero je bilo za posajenje čebule odločeno. Ko je bila zemlja do dobra pripravljena t. j. dobro steptana in z grabljami poravnana, so jo s sajami potrosili, tako, da je bila vsa površina z njimi pokrita. Čebul se je potem kakor navadno po vrsti sadil. Mlade sajenice, ktere so drugokrat črvi ali gliste in pa še drugo mrčesje hudo poškodovale, so takrat ostale popolnoma nepokvarjene. Na isti način in z istotako dobrim vspehom se saje obnašajo pri posejati korenja, pastinacije, kolrabe in drugih rastlin, ktere v mladosti mnogo od mrčesja trpijo.

Prav priporoča se saje kot gnojivo rabiti, za rastline v loncih. To je zanesljivo sredstvo proti glistam, ki dostikrat dno prevrtajo in potem rastlinam korenine poškodujejo. Za tak gnoj se vzame 1 1/2 kilo do 2 kilo saj v debelo zavito platno, katero se potem v vedro vode podrži in tako dolgo iztiskava, da je voda popolnoma črna. Isto tako se saje z najboljšim vspe-